

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2022. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.12.39>

УДК 339.7

Д. С. Букреєва,

*к. е. н., доцент, завідувач кафедри економічного аналізу і фінансів,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3175-5193>

О. В. Носаль,

*магістрант ОП «Фінанси, банківська справа та страхування», Національний
технічний університет «Дніпровська політехніка»*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4667-4548>

МІЖНАРОДНЕ ФІНАНСУВАННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

D. Bukreieva,

*PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Economic
Analyze and Finance,*

Dnipro University of Technology

O. Nosal,

Master's student, Dnipro University of Technology ‘

INTERNATIONAL FINANCING AND RESTORATION OF THE FINANCIAL STABILITY OF UKRAINIAN COMPANIES IN THE POST- WAR PERIOD

Метою статті є дослідження зарубіжного досвіду післявоєнного відновлення економіки та можливостей для України з урахуванням залучення

міжнародної фінансової допомоги щодо відновлення фінансової стійкості українських підприємств.

Для досягнення поставленої мети в роботі вивчений досвід післявоєнного відновлення економік країн Європи після Другої світової війни за допомогою Плану Маршалла. Розглянутий досвід Грузії після воєнного конфлікту з росією у 2008 році. Також визначені ті недоліки, з якими стикалися країни при післявоєнному відновленні.

Проаналізований стан поточного міжнародного фінансування на підтримку економіки України від міжнародних фінансових установ, європейських країн та США. Визначені можливості фінансування від Європейського Союзу в рамках регіонального розвитку та підтримки розвитку майбутніх країн-членів. Представлені дані щодо поточного міжнародного фінансування України.

Зазначені основні втрати та проблеми, з якими стикаються українські підприємства в період дії воєнного стану. Визначені етапи щодо майбутнього відновлення України.

Наукова новизна даної статті полягає в обґрунтуванні можливостей міжнародного фінансування у відновленні фінансової стійкості українських підприємств з урахуванням досвіду інших країн. Напрямом подальших досліджень може бути методичне підґрунтя щодо стратегії відновлення фінансової стійкості підприємств України в післявоєнний період.

The purpose of the article is to study the foreign experience of post-war economic recovery and opportunities for Ukraine, taking into account international financial assistance to restore the financial stability of Ukrainian enterprises.

To achieve this goal, the work examines the experience of the post-war recovery of the economies of European countries (Germany, Italy, France) after the Second World War with the help of the Marshall Plan. It is indicated which sources of international funding were aimed at recovery from the USA and what results the financial infusions led to. The experience of Georgia after the military conflict with Russia in 2008 was also considered, what was the state of the economy at the

beginning of the recovery and at the expense of what measures and financial sources the recovery of the Georgian economy and the increase in the competitiveness of its goods on the markets of the European Union took place. The shortcomings faced by the countries during the post-war reconstruction are also identified.

The state of current international financing to support Ukraine's economy from international financial institutions, European countries and the USA is analyzed. The main aid packages from the International Monetary Fund, the World Bank and the European Bank for Reconstruction and Development have been determined. Funding opportunities from the European Union in the framework of regional development and support for the development of future member states are also identified. Data on current international financing of Ukraine by country are presented.

The main losses and problems faced by Ukrainian enterprises during the period of martial law are indicated. Stages regarding the future recovery of Ukraine, restoration of financial stability of enterprises, ways of attracting and using international financial resources are defined

The scientific novelty of this article consists in substantiating the possibilities of international financing in restoring the financial stability of Ukrainian enterprises, taking into account the experience of other countries. The direction of further research can be a methodical basis for the strategy of financial restoration of the financial stability of enterprises both at the state level, at the regional level and at the level of enterprises.

Ключові слова: *фінансова стійкість, післявоєнне відновлення, міжнародне фінансування, міжнародні фінансові ресурси, міжнародні фінансові установи, гранти,*

Keywords: *financial stability, post-war recovery, international financing, international financial resources, international financial institutions, grants.*

Постановка проблеми. Масштабна військова агресія росії проти України завдала не тільки страждань, а й значних руйнувань в інфраструктурі та економіці. Однак війна закінчиться нашою перемогою і почнеться

післявоєнне відбудовування зруйнованого народного господарства. Розробка напрямків економічного відновлення, може дозволити привести до швидкого росту економіки, її інноваційної спрямованості та вивести Україну на новий етап економічного зростання в умовах майбутнього членства в ЄС [1].

Звичайно, підприємствам дуже важко виконувати свою роботу в умовах воєнного стану та намагатися підтримувати позитивні показники свого розвитку. Прогноз їх подальшого розвитку без відповідної допомоги та вільного доступу до фінансових ресурсів не є позитивним, але двостороння залежність фінансової стійкості підприємств та стабільність економіки вказують на гостру необхідність можливостей міжнародного фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Після 9 місяців воєнного стану українські економісти та вчені почали приділяти значну увагу питанню післявоєнного відновлення, перебудови та підтримки української економіки, стимулюванню її розвитку. Серед основних робіт слід виділити Ю. Кіндзерський [1], І. Хмарська, К. Кучерява [2] М. Зверяков [3] та ін. Але гостро постає питання щодо фінансової підтримки відновлення України, особливо міжнародної фінансової підтримки та можливостей отримання її підприємствами для відновлення своєї фінансової стійкості.

Формулювання мети статті. Метою статті є обґрунтування можливостей міжнародного фінансування у відновленні фінансової стійкості українських підприємств з урахуванням зарубіжного досвіду післявоєнного відновлення економік країн.

Виклад основного матеріалу дослідження. Війна сьогодні – це не тільки поточні втрати, це негативні наслідки економіки й соціальних стандартів у довгостроковій перспективі. Незважаючи на війну, Україна, її підприємства та населення повинні планувати своє відновлення, створення умов для швидкого відновлення місцевих та національної економік. Все це потребує оцінки обмежень та можливостей для країни кандидата до ЄС, а також підготовки програм відновлення та розвитку країни [4].

Багато бізнесів потерпають і для того, щоб оцінити вплив війни на їх працездатність, необхідно окреслити коло факторів, які можуть вплинути на зміну ситуації. До таких факторів можна віднести:

- часткове або повне зруйнування складських приміщень, виробничих потужностей, електромереж, газопроводів і нафтопроводів, систем водопостачання та іншої інфраструктури, що забезпечує діяльність підприємств;
- проблеми з постачанням сировини, матеріальних ресурсів на виробництво або продаж, відсутність попиту, закриття ринків, в яких працює компанія;
- руйнування самих підприємств, їх офісів, ключових будівель або споруд;
- пошкодження транспортної регіональної та міжрегіональної інфраструктури, знищення залізничного, автомобільного, річкового або морського сполучення, мостів,
- захоплення, евакуація, ліквідація, розкрадання підприємства;
- втрати людських ресурсів, примусова евакуація населення, переселення робітників ;
- втрати сільськогосподарських угідь, пасовищ, лісів;
- втрати мобільного обладнання та активів компанії.

Отже, сьогодні перед урядом стоїть завдання щодо формування оптимальної стратегії післявоєнного економічного відновлення, яка дозволить поступово відновлювати країну враховуючи, що втрати складаються з фінансових, людських ресурсів, зруйнованої енергетичної й транспортної інфраструктури, виробничих потужностей, зупинки інвестування тощо. Окрім цього, слід враховувати можливу різку обмеженість фінансових джерел як на міжнародному рівні, у зв'язку появою нової глобальної соціально-економічної кризи, так і внутрішніх джерел, у зв'язку зі скороченням податкових надходження та зростанням витрат на оборону [2].

Для України буде доречним вивчення досвіду країн, які стикнулися з воєнними діями та змогли відновити свої економіки. З 1946 по 2001 рік по

всьому світу відбувалося близько 220 збройних конфліктів. Згідно з доповіддю ООН, 18 країн були приведені до групи країн, які досить швидко відновилися після конфлікту (з 30 проаналізованих країн), а 11 країн були віднесені до країн, які відновлювались значно повільніше. Офіційна допомога для цих країн була достатньо неоднорідною в перші роки після закінчення воєнного конфлікту [5].

Одним з відомих прикладів відродження післявоєнної економіки є план Маршалла після Другої світової війни. Німеччина, Франція та Італія не могли забезпечити функціонування своїх економік без зовнішньої допомоги. В 1947 році розпочався План Маршалла, який зосереджувався на питаннях зростання ефективності промисловості, сільського господарства, торгівлі, стабілізації фінансової та грошової системи. За допомогою плану Маршалла був розроблений такий механізм, при якому власні кошти підприємств використовувалися на фінансування поточних витрат, а позикові - на фінансування капіталовкладень. Окрім того, міжнародна фінансова допомога була спрямована на структурні реформи в галузі виробництва та торгівлі. Саме завдяки цим реформам та фінансовій допомозі, європейські країни досягли повного відновлення своєї економіки за 1947—1952 роки та вийшли на новий високорозвинутий промисловий етап. За планом Маршалла США надавали безкоштовну фінансову допомогу до 10% ВВП в європейських країнах, також були надані кредити, а продукція європейських компаній отримала доступ на ринок США.

Також є актуальним досвід відновлення Грузії після озброєного конфлікту в 2008 році, який привів до руйнування економіки країни. До війни в 2003—2005 роках експорт Грузії мав щорічний приріст 36 %, а через конфлікт він впав до 8 %, так як економіка Грузії повністю була залежала від експорту до росії (вина до 80 % і мінеральної води до 70 %). З-за воєнного конфлікту ВВП Грузії впав з 9% до 2%, промислове виробництво скоротилося з 35% до 6%, а безробіття зросло з 13,3% до 17%

Відновлення економіки Грузії відбувалося шляхом кредитування міжнародними фінансовими установами: за рахунок МВФ, Світового банку було надано кредитів на суму 2.5 млрд дол. та грантів - 2 млрд. дол. Грузія, з

ростом інфляції з 5% до 14%, зростанням цін на соціальні продукти та послуги, за допомогою реформ, боротьби з корупцією, штучного регулювання курсу, змогла підвищити якість своїх продуктів та вийти на міжнародні ринку. На позитивний результат знадобився не один рік [6].

Післявоєнне відновлення економіки України повинно використовувати різні інструменти з метою оздоровлення промисловості для подальшого формування доходної частини бюджету, що не можливо без вільного доступу до дешевих фінансових ресурсів. Саме проблема з доступом до дешевих кредитів та іншої дешевої або безоплатної фінансової допомоги стало проблемою у післявоєнному відновленні балканських країн, так як не дало змогу відновлювати обладнання та свою діяльність середнім та малим підприємствам [7].

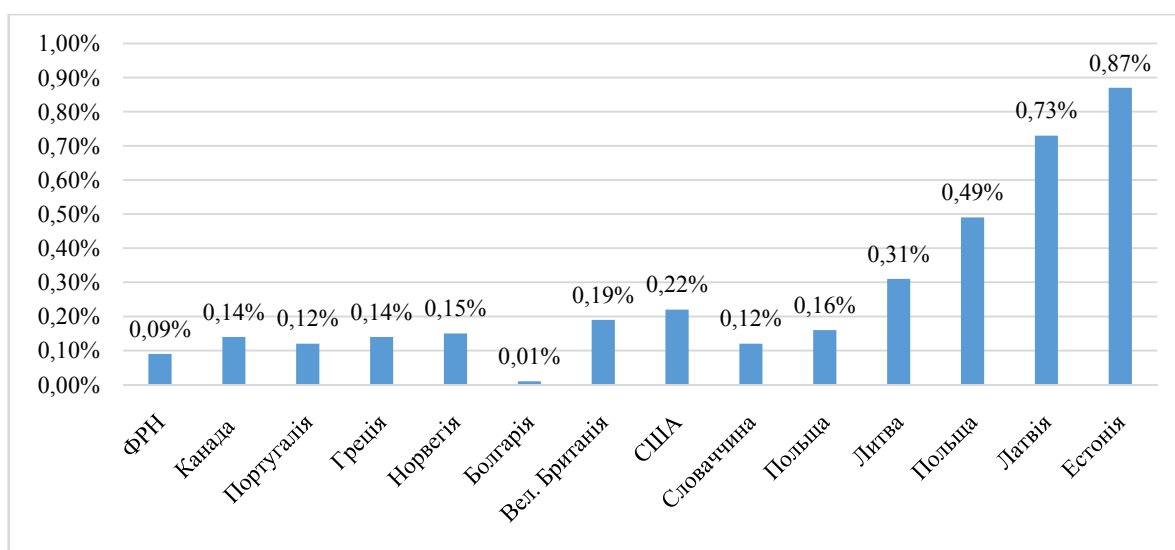
Спираючись на світовий досвід, відновлення економіки потребує значних фінансових ресурсів, які сьогодні не є доступними в зруйнованій економіці, тому основну увагу слід приділяти на залучення коштів країн-донорів та кредитів від міжнародних фінансових організацій. Вкрай важливе створення фондів допомоги як на рівні України, так і на міжнародному рівні. В перспективі майбутнього членства в ЄС, створені фонди фінансування повинні максимально бути наближені до правил формування та використання фінансових ресурсів фондів ЄС. Політика ЄС щодо фінансування країн та регіонів-членів ЄС спрямована на збалансування та зміцнення їх соціального та економічного розвитку. Регіональна політика ЄС спрямована на зменшення диспропорцій між рівнями регіонального розвитку, а також на подолання дисбалансів розвитку. Тому Україна, як майбутній член ЄС, після вступу може претендувати на допомогу ЄС в рамках його бюджету регіонального розвитку, який становить 392 млрд. євро до 2027 року [4].

Також в ЄС для країн-кандидатів існує так званий Інструмент передвступної допомоги (ІРА), який призначений підтримувати фінансово та технічно їх реформ. Цей інструмент ЄС представляє собою значну інвестиційну підтримку для майбутніх кандидатів, їх політичних та економічних реформ, необхідних членству в ЄС. Таким чином, підготовка до

вступу в ЄС також може бути напрямом відновлення постраждалих територій в рамках предвступного фінансування [4].

Європейська Комісія та уряд України запускають «Платформу реконструкції України», яка буде функціонувати як стратегічний орган управління, відповідальний за затвердження плану реконструкції України та його реалізацію [8].

Згідно до звіту про фінансову стабільність НБУ від 17.06.2022 р., країни які надали фінансову допомогу Україні вже в період воєнних дій наведено на рис.1 [9].

Рис. 1. Країни – лідери підтримки України відносно власних ресурсів, % ВВП відповідної країни

Як бачимо з наведеного рисунку, основна фінансова підтримка надходить від країн ЄС, до того ж вона сильно неоднорідна, країни з невисоким рівнем ВВП надають значну фінансову допомогу, ніж країни з високим рівнем ВВП (Естонія – 0,87% при ВВП 30,26 млрд. дол та ФРН – 0,09% при ВВП – 4,23 трл. дол).

Але, незважаючи, на можливості майбутнього міжнародного фінансування після воєнного відновлення економіки України, міжнародні фінансові установи та зарубіжні партнери здійснюють постійну фінансову підтримку економіки та соціальної сталості в період воєнних дій. Так Україна відмовилася від угоди stand-by з МВФ та почала розробку нової програми фінансування післявоєнного відновлення економіки. Окрім цього, Рада виконавчих директорів МВФ 09.03.2022 р. прийняла рішення про виділення

додаткових коштів у розмірі 1,4 млрд. дол. за програмою екстреної підтримки через інструмент швидкого фінансування. Ці кошти спрямовані на фінансування витрат Державного бюджету та підтримки платіжного балансу та дозволяють частково підтримувати економіку в період воєнних дій. [10].

Світовим банком 07.03.2022 р. затверджено 489 млн. дол. додаткового фінансування «Фінансування виходу з надзвичайної економічної ситуації в Україні», який допоможе надалі здійснювати соціальні виплати та виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ.

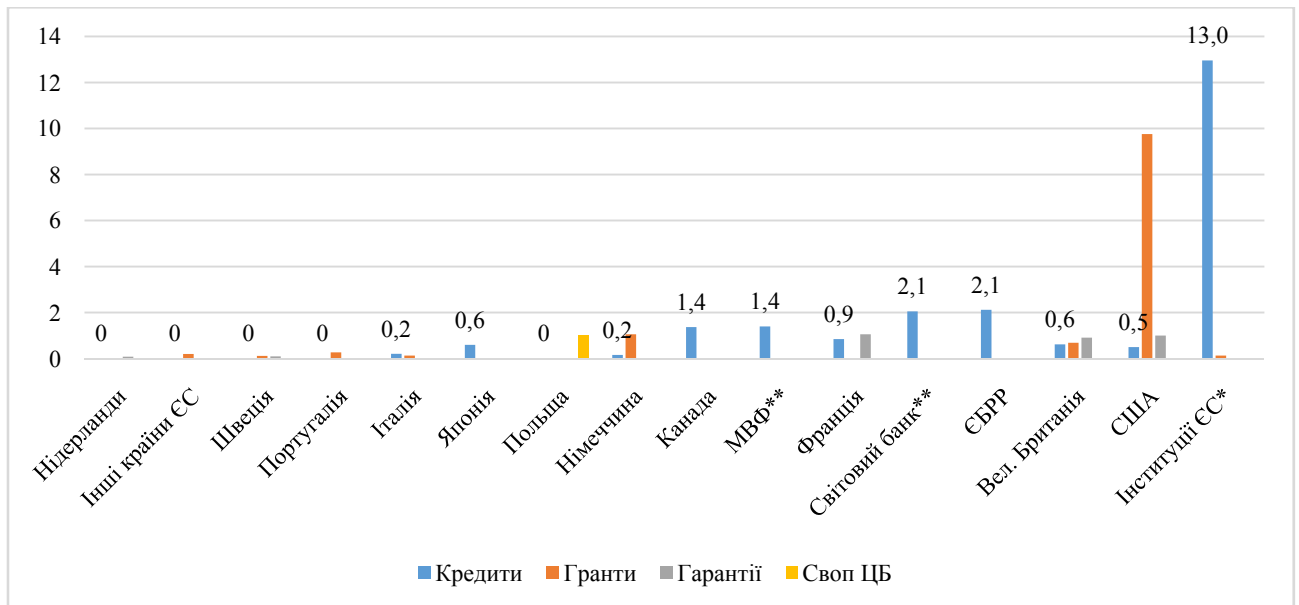
З метою подальшого післявоєнного відновлення економіки України, під егідою Світового банку був створений трастовий фонд з метою акумулювання грантових внесків від країн-донорів (Великобританії, Данії, Латвії, Литви та Ісландії) в Україну на загальну суму 134 млн. дол. [11] Також Світовий банк планує пакет допомоги Україні у сумі 4 млрд. дол., частка якого у сумі 1.49 млрд буде спрямована на підтримку адміністративної спроможності в Україні [12].

Окрім допомоги в рамках підтримки реформ майбутніх членів, ЄС збільшив свою фінансову підтримку економічної, соціальної та фінансової стійкості України з початком російської агресії за рахунок мобілізації 4,1 млрд. євро. Європейська Комісія планує надати Україні кредитів до 9 млрд. євро як довгострокова розстрочка з пільговою процентною ставкою у вигляді додаткової макрофінансової допомоги в 2022 році [13].

Тобто кошти МВФ та Світового банку, які прийняті в пакетах допомог України в 2022 р., у більшості випадків спрямовані на поточну соціальну та економічну підтримку в умовах воєнного стану. Основну інституційну фінансову підтримку в період воєнного часу продовжує надавати ЄБРР. 3 травня 2022 року загальна сума фінансування ЄБРР складає 16.5 млрд. євро, а кількість проектів - 510 [13,14]

Іншими можливими заходами фінансової допомоги Україні є пожертвування невикористаних СПЗ країнам G7, які можуть бути розподілені у вигляді грантів або пільгових кредитів [9].

Таким чином, загальна фінансова підтримка економіки Україні в період воєнного стану складається наступним образом (рис. 2).

Рис.2. Оголошена фінансова допомога Україні від найбільших партнерів, з кінця січня по 7 червня, млрд. дол. [9]

Як представлено на рис. 2, за даними НБУ, основна фінансова підтримка Україна надходить від Інституцій ЄС у вигляді кредитів на суму 13 млрд. дол. Надалі йде підтримка США у вигляді гарантій на суму 9,8 млрд. дол. Світовій банк та ЄБРР вже представили кредитування на суму по 2,1 млрд. дол., також кредитування на суму 1,4 млрд. дол. надали МВФ та Канада.

З метою заохочування залучення міжнародних грантів та інвестицій від міжнародних фінансових корпорацій, інвестиційних фондів, венчурних та приватних пенсійних фондів уряд України може запровадити відповідні програми відновлення економіки. Взагалі недержавні міжнародні фінансові інститути можуть врятувати українські підприємства та банківські установи від неминучого банкрутства шляхом розширення довгострокового та дешевого кредитування на відновлення економіки та фінансової стійкості. При чому, Уряд у цьому випадку повинен гарантувати повний захист інвестицій та стабільність податкового законодавства. Це фінансування може бути у вигляді:

- пільгових кредитів на поповнення обігових коштів підприємств,
- фінансування покупки нових технологічних обладнань, сільськогосподарської техніки,

- випуск військових облігацій для інвестиційних та пенсійних фондів ЄС та США.

Входження міжнародного капіталу в статутні капітали українських підприємств, створення спільних підприємств дозволить відновити виробництво, розвинути нове високотехнологічне [15].

Таким чином, з метою післявоєнного відновлення фінансової стійкості українських підприємств за допомогою міжнародного фінансування слід здійснити наступні заходи.

1. Створення відповідного Фонду післявоєнного відновлення економіки України. Такий фонд може стати фондом відновлення подібно до Плану Маршалла, джерелами якого можуть бути внески інших країн (країн ЄС, США, Великобританії, Канади, Японії), а також фінансування від міжнародних фінансових установ, кошти від інвестиційних фондів, приватні кошти. Напрямом використання цих коштів повинні стати розвиток зруйнованої енергетичної та транспортної інфраструктури, оновлення зруйнованих будівель виробничого комплексу, фінансування оновлення обладнання, участь в пріоритетних інвестиційних проектах.

2. Розширення торгівлі з ЄС. Як країна-майбутній член ЄС, Україна має ініціювати зняття торговельних бар'єрів для ринку ЄС та у подальшому перейти до єдиного торговельного режиму шляхом зниження митних тарифів. Це надасть змогу вітчизняним підприємствам вийти на європейський ринок, буде стимулом входження іноземних інвесторів з подальшим відновленням виробничих потужностей.

3. Програма державної підтримки бізнесу. Продовження програми фінансування пільгових процентних ставок за банківськими кредитами (програма «Доступні кредити 5-7-9%»). Ця програма надалі дозволить підтримувати життєздатність підприємницької діяльності та зберегти фінансову стійкість вітчизняних підприємств.

4. Подальша реалізація проектів міжнародних організацій. Дуже важливо сприяти подальшому ефективному впровадженню тих проектів, які розпочалися фінансувати в рамках портфелю проектів ЄБРР та можуть почати

фінансуватися після завершення воєнних дій. Для цього необхідна чітка координація державних органів влади, банківських установ, введення моніторингу виконання цих проектів.

5. Посилення стимулів інвестиційної діяльності. Економічне зростання та економічна стійкість вимагає від держави відповідних стимулів для підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств. Тому слід приділити увагу до розробки відповідних податкових пільг та інших преференцій в амортизаційної політики для вітчизняних виробників, а також для зарубіжних інвесторів [5].

Звичайно, підприємцям дуже важко в період воєнних дій виконувати свою роботу і підтримувати стабільні показники свого розвитку, прогнози для підприємців, які залишаються в Україні не є позитивним, але двостороння залежність економічна стабільність вказують на необхідність розвитку.

У зв'язку зі надзвичайним станом структура витрат підприємств дещо змінилася, зросла роль у збільшенні витрат на соціальну відповідальність, на що впливала громадянська позиція власників і працівників, тому вкрай важливо в період відновлення фінансової стійкості підприємств залишити цю ступень соціальної відповідальності [16].

Важливим інструментом активізації інвестиційної діяльності є спрощення державного регулювання та обмеження можливого втручання контролюючих органів у роботу підприємств, передбачивши можливість заміни державного контролю в окремих сферах (наприклад, пожежної інспекції) на страхування відповідальності бізнесу. При цьому необхідно дотримуватися балансу з необхідністю дотримання європейських стандартів у сферах екологічності, екологічності тощо.

Одним із першочергових завдань для завоювання довіри світових інвесторів після війни мають стати приклади залучення «топ-інвесторів» (пріоритет – відомі публічні компанії, які реалізовуватимуть промислові проекти з тривалим терміном окупності). З точки зору залучення нових інвесторів, у майбутньому це може мати більший ефект, ніж рекламні кампанії та запроваджені пільги [17].

Попри все, для українських компаній є потенціал і шляхи розвитку, адже з'являються нові умови виходу на міжнародні ринки збуту та вихід з ринку деяких міжнародних гравців. Крім того, багато підприємств матимуть широкий спектр можливостей під час процесу реконструкції, оскільки компанії та державно-приватні партнерства будуть потрібні для відновлення пошкодженої інфраструктури, будівель та доріг [18]. Тому, при правильному, з урахуванням міжнародного досвіду, підході за допомогою міжнародного фінансування українські підприємства мають значні шанси до швидкого відновлення фінансової стійкості у післявоєнному періоді.

Висновки. У статті було розглянуте питання міжнародної фінансової підтримки на відновлення економіки та фінансової стабільності підприємств України у період післявоєнного відновлення. Розглядаючи досвід країн, які зазнали величезні руйнування в період воєнних дій на своїй території, стає зрозуміло, що без міжнародної фінансової допомоги швидкого та ефективного відновлення економіки, фінансової стійкості підприємств буде важко досягти. Тому у цьому напрямку встає гостре питання спрямованої діяльності урядових установ щодо розробки відповідних програм, стратегій в нормативній, грошово-кредитній, фінансовій системах, метою якої є ефективне акумулювання фінансових ресурсів для досягнення швидкого відновлення та формування стійкої системи. Подальше дослідження може бути спрямовано на визначення підґрунтя щодо стратегії відновлення фінансової стійкості підприємств як на рівні держави, на регіональному рівні так і на рівні підприємств.

Література

1. Кіндзерський Ю. Повоєнне відновлення промисловості України: виклики та особливості політики. Економічний аналіз. 2022. Том 32. № 2. С. 101–117. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.02.101>.
2. Хмарська, І., Кучерява, К. Клімова, І. Особливості післявоєнного відновлення економіки України. Економіка та суспільство. 42. doi: 10.32782/2524-0072/2022-42-31..

3. Зверяков М. І. Формування моделі економічного розвитку в нових історичних реаліях. Економіка України. 2022. № 8. С. 03–19. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.08.003>.
4. А. Ткачук, Ю. Третяк Про відновлення та регіональний розвиток після війни URL: <https://www.csi.org.ua/news/pro-vidnovlennya-ta-regionalnyj-rozvytok-pislya-vijny/>
5. Є. Степанюк When the war is over: необхідні кроки з економічного відновлення України URL: https://lb.ua/blog/ievhen_stepaniuk/509330_when_war_over_neobhidni_kroki_z.htm
1
6. Іванов С.В. Економічне відновлення і розвиток країн після збройних конфліктів та воєн: невтрачені можливості для України / Економіка України / Economy of Ukraine, 2019, № 1 (686).
7. Тетяна Богдан Післявоєнна відбудова: уроки з досвіду Балкан URL: <https://biz.censor.net/m3330248>
8. Кращі практики реструктуризації боргу та повоєнного «зеленого» відновлення: можливості для України Міжнародного фонду «Відродження» URL: <https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2022/10/3-kvartalnyk-red.pdf>
9. Інфляційний звіт, жовтень 2022 року URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-jovten-2022-roku>
10. Фінансовий клуб. МВФ надає Україні \$1,4 млрд екстреного кредиту. Київ, 2022. URL: <https://finclub.net/ua/news/mvf-nadaie-ukraini-usd1-4-mlrdekstrenoho-kredytu.html>
11. The World Bank. World Bank Mobilizes an Emergency Financing Package of over \$700 million for Ukraine. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/03/07/world-bankmobilizes-an-emergency-financing-package-of-over-700-million-for-ukraine>
12. The World Bank. World Bank Announces Additional \$1.49 Billion Financing Support for Ukraine. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/pressrelease/2022/06/07/-world-bank-announces-additional-1-49-billion-financingsupport-for-ukraine>

13. Міністерство фінансів України. Європейський Банк Реконструкції та Розвитку. 2022. URL: <https://mof.gov.ua/uk/ebrr>]
14. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Ukraine. 2022. URL: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/data.html>
15. Україна 2022. Як не втратити свій шанс стати сильною державою URL: <https://uifuture.org/publications/ukrayina-2022-yak-ne-vtratyty-svij-shans-staty-sylnoyu-derzhavoyu>
16. Букреєва Д.С., Денисенко К.В. Соціальна відповідальність бізнесу як основа забезпечення ділової активності підприємств: євроінтеграційний аспект. Економіка та суспільство. Випуск №38, 2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-52>
17. Aleknevičienė V., I. Huzenko Yu., Solianyk L. H. Global trends in foreign investment and their role in the post-war reconstruction of Ukraine's economy /L.H. Solianyk., V Aleknevičienė? I. Yu. Huzenko //Економічний вісник Дніпровської політехніки, 2022. - №1(77). - С. 77-89.
18. Lindsay A., Canan G., DB S. What role for business in “post-conflict” economic recovery? Perspectives from Nepal. United Kingdom :International Alert., 2009. 63 p. URL: https://www.enterprisedevelopment.org/wp-content/uploads/LEO_Nepal.pdf

References

1. Kindzerskyi, Yu. (2022), “Postwar recovery of Ukrainian industry: challenges and policy features”, *Ekonomichnyj analiz*, vol. 32 (2), pp. 101-117. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.02.10>.
2. Khmarska, I., Kucheriava, K. and Klimova, I. (2022), “Peculiarities of the post-war economic recovery of Ukraine”, *Economy and society*, (42). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-31>
3. Zveryakov, M. (2022), “Formation of the model of economic development in new historical realities”, *Economy of Ukraine*, vol. 8, pp. 03–19. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.08.003>.

4. Tkachuk, A. and Tretiak, Yu. (2022), "About recovery and regional development after the war", available at <https://www.csi.org.ua/news/providnovlennya-ta-regionalnyj-rozvytok-pislya-vijny/> (Accessed 10 Nov 2022).

5. Stepaniuk, Ie. (2022), "When the war is over: necessary steps for the economic recovery of Ukraine", available at: https://lb.ua/blog/ievhen_stepaniuk/509330_when_war_over_neobhidni_kroki_z.html (Accessed 10 Nov 2022).

6. Ivanov, S.V. (2019), "Economic recovery and development of countries after armed conflicts and wars: unmissable opportunities for Ukraine", *Economy of Ukraine*, vol. 1 (686).

7. Bohdan, T. (2022), "Post-war reconstruction: lessons from the experience of the Balkans", available at: <https://biz.censor.net/m3330248> (Accessed 10 Nov 2022).

8. DiXi Group (2022), "Best practices of debt restructuring and post-war "green" recovery: opportunities for Ukraine International Fund "Renaissance"", available at: <https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2022/10/3-kvartalnyk-red.pdf> (Accessed 10 Nov 2022).

9. National Bank of Ukraine (2022), "Inflation report, October 2022", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-jovten-2022-roku> (Accessed 10 Nov 2022).

10. Finansovyi klub (2022), "The IMF provides Ukraine with a \$1.4 billion emergency loan", available at: <https://finclub.net/ua/news/mvf-nadaie-ukraini-usd1-4-mlrdekstrenoho-kredytu.html> (Accessed 10 Nov 2022).

11. The World Bank (2022), "World Bank Mobilizes an Emergency Financing Package of over \$700 million for Ukraine", available at: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/03/07/world-bankmobilizes-an-emergency-financing-package-of-over-700-million-for-ukraine> (Accessed 10 Nov 2022).

12. The World Bank (2022), "World Bank Announces Additional \$1.49 Billion Financing Support for Ukraine", available at: <https://www.worldbank.org/en/news/pressrelease/2022/06/07/-world-bank->

announces–additional–1–49–billion–financingsupport–for–ukraine (Accessed 10 Nov 2022).

13. Ministry of Finance of Ukraine (2022), “EBRD”, available at: <https://mof.gov.ua/uk/ebrr> (Accessed 10 Nov 2022).

14. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) (2022), “Ukraine”, available at: <https://www.ebrd.com/where–we–are/ukraine/data.html> (Accessed 10 Nov 2022).

15. UIF (2022), “Ukraine 2022. How not to lose your chance to become a strong state”, available at: <https://uifuture.org/publications/ukrayina–2022–yak–ne–vratyty–svij–shans–staty–sylnoyu–derzhavoyu> (Accessed 10 Nov 2022).

16. Bukreieva, D. and Denysenko, K. (2022), “Social responsibility of business as a basis for ensuring business activity of enterprises European integration aspect”, *Economy and society*, vol. (38). <https://doi.org/10.32782/2524–0072/2022–38–52>

17. Aleknevičienė, V.I. Huzenko, Yu. and Solianyk, L.H. (2022), “Global trends in foreign investment and their role in the post–war reconstruction of Ukraine’s economy”, *Economic Bulletin of the Dnipro Polytechnic*, vol. 1 (77), pp. 77-89.

18. Lindsay, A. and Canan, G., DB S.(2009), “What role for business in “post–conflict” economic recovery? Perspectives from Nepal”, available at: https://www.enterprisedevelopment.org/wp–content/uploads/LEO_Nepal.pdf (Accessed 10 Nov 2022).

Стаття надійшла до редакції 01.12.2022 р.